

SECUNDA PARS DE-
CRETI, VBI TRACTANTVR CAV-
SÆ: QVIA LONGE PROLIXIOR ET DIFFICILIOR EST RELIQVIS, IDEO DILIGENTIVS PRO EIVS
COGNITIONE ELABORANDVM EST. ILLIVS PROPECTO OBSCVRITATEM PAVCIS ELVCIDATAM CONSPICIET, QVISQVIS
HIC IMPRESSA DILIGENTER ANNOTAVERIT.

Simoni. Simoniacus est, & peccatum committit, qui spiritualia vendit. Damnatur Episcopi per pecuniam facientes ordinationem, & tuñc lepram, non officium conferre dicuntur. Simoniacorum sacramenta effectum gratiæ non habent. Sacerdotes digniores facilius quàm reliqui à Deo exauduntur. Et ibi de dignitate verbi Christi, quod ejus corpori æquiparatur. cap. interroga. Et in fine de crimine concussione tractatur.

2 Simonia committitur, si pro ingressu monasterii pecunia exigatur, vel exacta persolvatur. Ecclesiastica stipendia accipere non debet, qui bonis patrimonialib. sustentari potest. c. clericos.

3 Simonia an committatur, si præbendæ emanatur. Investitura Ecclesiæ à laicis fieri prohibetur. c. salvator.

4 Simonia paterna an sit ignorantis filio nociva. & ibi tractatur, an pro crimine unius alter poenam patiarur.

5 Simoniace acquisita Ecclesia per patrem, an possit per filium licitè obtineri. Item an possit filius fungi ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus.

6 Simoniacus est, qui pecuniam largitur, ut eligatur.

7 Simoniaci in ordine male accepto poenitentiam agere non possunt, & ibi principaliter tractatur, an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinibus & dignitatibus recipiendi: & quod decreta possunt temperari, & canones quandoq; relaxari.

Appellat. Appellare non est opus à sententia à non suo iudice lata: quia talis sententia nulla est. c. in primis. circa fin. & in prima q. huius ij. causæ principaliter tractatur, an ordo iudicialis sit in manifestis observandus. & quod excommunicatio non est ferenda antequam causa fuerit examinata. c. nemo. & iudex peccatum sibi soli notum damnare non debet. c. si peccaverit.

2 Appellare posset spoliatus, si ante restitutionem sibi factam accusatori respondere cogeretur. Nullus enim debet accusari dum suis rebus fuerit spoliatus.

3 Appellandus est calumniator, qui scienter falsa crimina intendit. Prævaricator, qui vera crimina abscondit. Tergiversator, qui in univer-

sum ab accusatione desistit. §. notandum. & in hac 3. q. principaliter tractatur, qua poena feriendi sunt, qui in accusatione deficiunt.

4 Appellatur purgatio quædam vulgaris quædam canonica: & ibi tractatur, an deficientibus accusatoribus reus sit ad purgationem cogendus.

5 Appellatur testimonium sufficiens, quod ore duorum vel trium firmatur. & ibi tractatur principaliter quod testes requiruntur, non tantum ad convincendum Episcopum, sed etiam contra quemlibet clericum.

6 Appellatio est remedium contra causas vitiatas. Appellatio intra decennium debet interponi. c. anteriorum. & ibi de libellis dimissoriis, & de iudicibus, à quibus appellare non licet.

7 Appellatur quis altero maior non ratione dignitatis, sed vitæ. c. quamquam. Dignitas enim non facit Episcopum, sed vitæ. c. non omnes Episcopi. & ibi tractatur principaliter, an laici possint Episcopos accusare. Christiani per infideles accusari non possunt: nec sacerdotes per eos qui ad sacerdotium prohibentur eligi.

8 Appellatur & dicitur accusatio ritè facta quando fit in scriptis. Et regulariter accusator se debet inscribere ad poenam talionis præterquam in sex casibus in summa positis.

Spoliatus. Spoliatus & eiectus ante omniam venit redintegrandus. c. redintegranda. Boni à malis semper molestantur.

2 Spoliatus & eiectus postquam fuerit restitutus, quas inducias debet habere antequam cogatur in iudicio respondere, & ibi in summa videas de multiplicitate induciarum.

3 Spoliatis Episcopis, & aliis ad iudicium venientibus induciæ sunt præstandæ.

4 Spoliati communione Ecclesiæ, & anathematizati, infames, incestuosi, sacrilegi, detractatores, & multi alii sunt ab accusatione repellendi. & ibi dicitur quod anathema differt ab excommunicatione. c. Engeltrudam.

5 Spoliatus & aliis quibuscumq; inimici iudices esse non possunt, nec accusatores, nec testes. vox enim inimicorum contra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi, quod testes familiares & domestici & etiam consanguinei non sunt contra extraneos producendi.

6 Spoliatus & quilibet alius si adversarium vult convenire, ipsius forum sequi debet. c. pullatus.

Materia XXXVI. Caufarum.

- Nec Episcopi damnari, nec concilia celebrari possunt sine Papa.
- Spoliati & alii volentes litigare, non debent adversarios suos coram infamibus trahere: quoniam tales, scilicet infames & criminosi non possunt esse iudices. Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile. c. iudices.
- 8 Spoliationem vel alium reatum committens Episcopus, à quor Episcopis est iudicandus.
- 9 Spoliatorum & aliorum testes, testimonium dicant de his tantum, quæ præsentialiter & veraciter noverunt, nec contra absentes sunt producendi. Absentes etiam non debent iudicari nec accusari.
- 10 Spoliatorum & aliorum testes in uno deficientes an sint in aliis admittendi. Et accusans de pluribus criminibus, si in uno deficiat, an in aliis admitti debeat.
- 11 Spoliati accusantes suos spoliatores & infautores, ab eis accusari non possunt: quoniam accusari nisi prius se purgaverint, alios accusare non possunt.
- d **Testes.** Testes juris dispositione excommunicati non possunt ad accusationem admitti.
- 1 Testis esse non potest, qui ad xiv. annum nondum pervenit.
- 2 Testificantis personam assumere non potest, qui ab accusatione prohibitus est.
- 4 Testis, accusator, & iudex aliquis simul esse non potest.
- 5 Testantur jura illum non esse à communione repellendum, qui die statuta ad causam venire non potuit.
- 6 Testis est juris dispositio, deficientem in Episcoporum accusatione non posse de cætero agere, nisi in civili & proprio duntaxat negotio.
- c **Libello.** Libello famoso utentes, & ipsum contra aliquem scribentes, qualiter puniendi sunt.
- 2 Libellum diffamatorium scribens, aut aliter reus, tribus citationibus debet in jus evocari. Et per scripta nullius accusatio debet suscipi.
- 3 Libelli famosi scriptor, aut aliter criminosus, an admittatur in iudicio per procuratorem.
- 4 Libellus accusatorius si in Episcopum detur, id est, si Episcopus accusetur, ejus causa à xii. Episcopis audiatur.
- 5 Libellum famosum scribentes, aut aliorum crimina sponte confitentes, non debent ad accusationem admitti. c. illi. Et ibi habetur quod nec qui parcat, est amicus: nec qui verberat, est inimicus. c. non omnis.
- 6 Libellum famosum in alterum scribens, aut alteri crimen inferens, quæ poenâ feriatur, si crimen illatum non probetur.
- f **Infames.** Infames excommunicatos, & criminosos à sacerdotum accusatione jus repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames. c. infames.
- 2 Infamis est quodammodo Episcopus & reprehendus, qui sibi soli dicit aliquem crimen suum fuisse cōfessum, & ibi dicitur quod Episcopis alios accusantibus non creditur, nisi probent quod obijciunt.
- 3 Infamem quodammodo dicimus, & reprehendendum qui ponit falcem in messem alienam. cap. 1. Et ibi dicitur quod alicui alterius parochianum iudicare non licet. Et quot civitates unaquæque provincia habere debeat. c. scitote. Et quod Episcopus iudicio primatis, & non aliorum se subijcere debet.
- 4 Infamia aut criminalis accusatio si imponatur Episcopo, id est, si Episcopus criminaliter accusetur, & Episcopi comprovinciales de causa cognoscentes sint in sententia ferenda discordes, quid juris.
- 5 Infamis esset quodammodo, & reprehendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum accusatore in probationibus deficiente: quia negativa per rerum naturam est improbabilis. c. accusator.
- g **Vivens.** Vivens si adhuc sit Episcopus, alius sibi succedere non valet, nec in ejus locum subrogari: quod verum est, nisi esset depositus, vel de licentia Papæ renunciasset, aut per ambitionem se ad aliam Ecclesiam transfuisset. Episcopo autem ægrotanti, aut nimia senectute gravato dandus est coadjutor. Episcopo Ecclesiam suam deferere non debet. c. sicut vir. nec etiam est à suis subditis relinquendus. cap. denique. Prælati duo in una Ecclesia esse non debent. c. in apibus. B. August. accessit, & non successit Valerio Hipponensi Episcopo. c. non autem.
- 2 Vivens Episcopus aut sacerdos, qui pro ægritudine à missarum celebratione abstinet, an possit celebrare recuperata sanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.
- h **Successor.** Successor an possit eligi ab Episcopo vivente: hoc est, an successorem sibi possit Episcopus eligere. Et ibi habetur quod locus regiminis est fugientibus offerendus. Et episcopari potest, qui prodesse desiderat. c. qui Episcopatum.
- 2 Successor Episc. mortui non est eligendus muneratione, aut amicorum patrociniis.
- 3 Successor Episcopi an post electionem teneatur juramentum prestare pro indemnitate ecclesiæ.
- 4 Succellus seu prosper eventus denegatur clericis, qui ante sententiam suspensionis vel depositionis à suo Episcopo discedere præsumunt. In tales enim ferenda est censura.
- 5 Succellus non contingit Episcopo à sede Apostolica vocato, si ad propria revertatur, nisi prius fuerit purgatus, & Apostolicis literis munitus.
- i **Solve.** Solve & solvi procurator ipsum o prælate excommunicate: aliàs non poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.
- 2 Soluti sunt clerici unius provincie à prælato alterius: adeo quod Archiepiscopus, Primas, vel Patriarcha clericos alterius provincie non potest ordinare.
- 3 Solvere vel damnare subditos suffraganei non licet Archiepiscopo illo inconsulto. Solyit Papa ab aliis

ab aliis excommunicatos: & cuiuslibet ecclesiæ clericos potest ordinare. Est enim ordinarius ordinariorum. c. cuncta per mundum.

Regendo. Regendo unamquamque parochiam, & res ipsius disponendo facit Episcopus quod debet. c. regenda. & c. noverint. Regendi sunt subditi per Episcopos visitantes, ut c. placuit.

2 Regendi officium Episcopus transgreditur, si bona ecclesiarum usurpare nititur: quamvis de illis precarias facere possit.

3 Regendi sunt subditi sine exactionibus. Et ibi de cathedralico quantum nomine ipsius valeat Episcopus habere.

Censuram. Censuram formidare debent, qui clericos ad iudices seculares trahunt. c. inolita. & c. placuit. Et ibi de conjuratoribus, & eorum punitione.

2 Censuraligatus, id est, excommunicatus vel suspensus celebrans est depositione dignus.

3 Censura siue iusta siue iniusta, est timenda. Censura ligati sunt vitandi plus quam pagani. c. ad mensam. Censura ecclesiastica feriri debet, & ore demonum discerpi, qui suo Episcopo est inobediens. c. absit. Censuram ex ira proferens graviter delinquit. c. ira. & c. cum apud. Censura siue sententia vel iudicium quatuor modis pervertitur. c. quatuor modis. Censura feriendi sunt, & Iudæ proditori comparandi, qui veritatem negant & occultant. c. quisquis. & c. abiit Iudas. Censura siue sententia iniuste prolata, viribus caret. Episcoporum præceptis non semper obediendum est. Censuræ seu anathematis forma habetur in c. debent.

Testor. Testari seu testamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis causas agere non licet. c. duo sunt genera Christianorum.

2 Testamenta condentes clerici an possint quibus voluerint ea relinquere, quæ de bonis ecclesiæ acquisiverunt. Testatur multiplex canon illos esse graviter puniendos, qui res & prædia ecclesiastica invadunt. De bonis Ecclesiæ quatuor sunt portiones faciendæ. c. quatuor. Et ipsarum rerum alienatio an sit permissa. c. sine exceptione. & c. terrulas. Liberti ecclesiæ an possint ab ea discedere. Res sacræ ex quibus causis alienari valeant. c. aurum habet ecclesia. Pauperibus est providendum. c. gloria Episcopi.

3 Testamentum an facere possint illi, qui prius nihil habentes tempore suæ administrationis aliqua acquisiverunt, & quid juris de talibus bonis.

4 Testamenta an facere possint clerici de bonis ex suis & rebus ecclesiæ quæsitis.

5 Testamenta facere de rebus ecclesiæ an sit permillum sacerdotibus. Et quis succedat eis ab intestato.

Funus. Funera & exequias suas celebrare, & decimasolvere ubi debent illi, qui se de una diocesi aut parochia ad aliam transferunt.

2 Funerandi iura an possint præscribi. Funera, i. corpora mortuorum ubi debent sepeliri. Et an pro

sepultura aliquid possit exigi. Funerum, id est, mortuorum animæ quatuor modis solvuntur. c. animæ. Funera, id est, corpora mortuorum desolenda non sunt. c. quàm præposterum.

Fœnus. Fœnus siue usuram quodammodo committit, & peccat, qui ultra debitum exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an clerici possint sua repetere, & pro illis litigare.

2 Fœneraria causa siue criminali, aut etiam civili an possint produci testes domesticæ. Et an clerici possint pro sua ecclesia testificari.

3 Fœnus seu usura committitur, si præter sortem aliquid exigitur.

4 Fœnera seu usuræ nec clericis nec laicis licet exercere.

5 Fœnera seu usuræ an sint aptæ, ut inde fiant elemosynæ.

6 Fœneratores & usurarii veram poenitentiam agere non possunt, nisi restituant quæ rapuerunt.

Furiosos. Furiosos punire non decet ex his quæ faciunt, cum sint mente alienati, & ibi habetur de Loth & aliis ebriosos.

2 Furiosos clerici quodammodo comparandi essent, si pro patrociniis impensis munera exigere vellent.

3 Furioso iudex comparari posset, qui ex mulieris confessione clericum condemnare vellet. Regulariter enim mulieres contra clericos testimonium ferre non possunt.

4 Furiosi quodammodo sunt Ecclesiæ ministri, qui diebus dominicis & feriatis causas tractare volunt.

5 Furioso similis dici posset iudex, qui neganti purgationem indiceret, nisi infamia laboraret.

6 Furoris quodammodo plena res esset, si à ministris & subditis confessio cruciatibus extorqueretur. Iuramenta quædam sunt irritanda, quædam relaxanda. c. auctoritate. & c. alius. in quo c. habetur, quod solus Romanus Pontifex Regem Franciæ tanquam inutilem deposuit. Excommunicatis fidelitas servanda non est.

7 Furiosè procederetur, si Diaconus vel Presbyter sine concilii examinatione deiceretur.

8 Furore quodam plenus censetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapsus, & in iudicio confessus vel convictus, postea præsumit offerre, & in ordine suscepto ministrare: quod verum est de crimine depositionem inducente.

Monachus. Monachus an possit licite officia populis celebrare, & poenitentiam dare, & baptizare. Decimæ de consensu Episcopi sacerdotibus dari debent. c. revertimini.

2 Monachi an possint in suis capellis Presbyteros instituere.

3 Monachorum & ecclesiarum iura an per prescriptionem tolli possint.

4 Monachi an possint præscribere contra Ecclesias & prælatos seculares.

5 Monachi & prælati res ecclesiæ sua auctoritate repellere non valent.

Materia XXXVI. Causarum.

6 **Monachi, Episcopi, & alii praelati** si sua auctoritate usurpant quæ ad se pertinere putant, an cadant à causa.

7 **Monachi & Abbates** an possint retinere ecclesias, decimas, & iura patronatus de manibus laicorum sibi concessa sine Episcopi consensu. Et ibi habetur quod Episcopus habet dispositionem omnium ecclesiarum, quæ in sua diocesi constitutæ sunt. c. omnes basilicæ. Et etiam ibi plenè de iure patronatus. c. quicunque. c. filius c. decernimus.

1 **Occidit.** Occidit seipsum spiritualiter, qui à voto resilit.

2 **Occidit** quodammodo temporaliter seipsum, qui suum resignat beneficium, sed si in infirmitate resignavit, an sit ei restituendum postquam convalescit. Et ibi habetur, quod ante probationem triennii nullus in monasterio debet suscipi.

3 **Occidit** animam suam Monachus ad propria rediens, postquam se & sua monasterio tradidit.

4 **Occidens** vel percutiens clericos diabolo suadente est excommunicatus ipso iure. c. si quis suadente diabolo, & ibi habetur, quod ecclesiæ concessa non sunt revocanda: & qui talia aufert, sacrilegium committit: & ecclesiæ immunitas non est violanda.

5 **Abbates.** Abbates aut Monachos factos Episcopos jus obligat ad relinquendum quod ante habuerunt monasterio: quod post, ecclesiæ propriæ. c. statutum.

2 **Abbates** sunt à propriis fratribus eligendi, & non ab Episcopis. Abbates expellere non est permillum Monachis: neq; commatres facere. Abbates & Monachos possunt Episcopi visitare, & conditiones exigere tempore dedicationis constitutas. Abbates & Monachi cum sanctimonialibus habitare non debent, quia sexuum commistio est periculosa. c. diffinimus.

1 **Claustra.** Clastra sive religionem intrare volentibus clericis non est à suo Episcopo denegandus ingressus.

2 **Clastrum** ingredi clericis permittitur etiam Episcopo invito.

3 **Clastrum** unum petere altero derelicto an sit permillum Monachis regularibus canonicis, sine permissione Abbatis.

11 **Volentes.** Volentes & spontaneos monasterium intrantes pueros, an cogant iura religionis propositum tenere. Voluntariè puellæ virginitalis propositum suscipientes, nuptias eligere non possunt.

2 **Voluntate** patris sprete, si filius religionem ingreditur, an à patre revocari possit.

3 **Voluntariè** habitum religionis suscipientes, illum deferere non possunt: sed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.

4 **Volentes** religiosi ad arctius monasterium transire, non sunt impediendi.

x **Commendat.** Commendatam unam Ecclesiam potest habere clericus in altera intitulatus, Commendandi

sunt clerici, qui in una & non in pluribus Ecclesiis volunt conscribi. Et ibi habetur, quod duobus Episcopatibus potest quandoque quis præfici. c. relatio.

2 **Commendandi** non sunt clerici, qui sine literis dimissoriis de una Ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale contrahitur inter curatum & Ecclesiam suam, quæ non debet esse scortum. c. sicut.

3 **Commendatio** nulla, sed potius vituperium est clericis, quæ secularium negotiorum procuratores esse volunt.

4 **Commendandi** sunt clerici, qui vestibus sibi congruentibus utuntur, unguenta & fulgida vestimenta fugientes.

5 **Commendare** non debemus clericum, qui à suo Episcopo depositus, Imperatorem aut iudicem secularem adit.

y **Jurans.** Iurans verum non peccat: sed secus si pejerat, & per creaturas jurare non licet.

2 **Jurans** falsum quod putat verum, an sit perjurus. Quot comites habeat juramentum: & quot sunt genera mendacii.

3 **Perjurus** prælatus & criminofum ante sententiam diffinitivam derelinquere non licet.

4 **Iuramenta** illicita an sint servanda.

5 **Pejerare** & contra juramentum suum venire qui cogit aliquem, licet perjurus non sit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur jurare. Et ibi ponitur forma juramenti fidelitatis. c. de forma.

z **Pugnas.** Pugnas committere seu militare, an sit peccatum.

2 **Pugna** sive bellum quod dicatur iustum.

3 **Pugna** an debeat committi pro repellenda superiorum injuria.

4 **Pugna** non semper est exercenda contra malos. Mali enim sunt quandoque à bonis tolerandi, & non abjiciendi. Quædam tamen mala sunt repellenda & punienda, quædam toleranda. Mali sunt medicinali severitate ad bonum cogendi, ut Nabuchod. Et hæretici etiam inviti sunt ad salutem trahendi. Pugnis & bellis sunt coercendi Ecclesiasticæ religionis inimici.

5 **Pugnas** seu bella qui Deo auctore gesserunt, præcepta non occidendi minimè transgressi sunt. Et ibi an mali sint occidendi. Habens gladii potestatem potest occidere, si hoc faciat amore justitiæ.

6 **Pugna** & coactio est exercenda in malos, ut teneant bonum jam susceptum. Non autem sunt ipsi mali ad bonum non susceptum cogendi.

7 **Pugna** si justa sit, possunt hæretici & omnes hostes licitè suis rebus spoliari.

8 **Pugna** seu bellum an possit per clericos committi: & an possint clerici arma sumere. Qui sacramenta Dei tractant, iudicium sanguinis agitare non debent.

a **Hæresis.** Hæresis quolibet ab Ecclesia Romana destruitur. Hæreticus an possit

Materia XXXVI. Caufarum.

- possit alium excommunicare, privare, vel sententia notare. Excommunicatus alium excommunicare non potest. Hæreticorum consortia, & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.
- 2 Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viventes & non mortuos an ligare possit vel solvere.
 - 3 Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irritus, an possit excommunicatio ferri in familiam suam pro delicto ipsius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi sunt, qui corrigi nolunt: & etiam illi qui duas uxores habent: testes falsi homicidæ, & multi alii. Hæreticorum tandem variae species ponuntur.
- b Violatas.** Violatas Romanorum Pontificum censuras, à nullo deest esse. Violantes sacros canones in spiritum sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed servanda sanctorum statuta, & eorum regulæ in synodo constitutæ.
- 2 Violari non debent privilegia Ecclesiarum: nec Archiepiscoporum. Violans civitates & occidens suos præfules Episcopali dignitate privatur. c. ita nos.
- c Sortilegus.** Sortilegus quis sit: sive qui dicantur sortilegi.
- 2 Sortilegum esse an sit peccatum: sortibus an sit credendum.
 - 3 Sortes, sive divinationes à quibus exordium sumpserunt.
 - 4 Et de multiplici genere divinationis: & quot modis dæmones futura prænoscent.
 - 5 Sortilegi, vel divinatores an sint excommunicandi, si cessare noluerint. Sortilegia, & magicam artem debent Episcopi eliminare. Sortilegiis, vel maleficiis nullo pacto debent sacerdotes operam dare, alias abjiciendi sunt.
 - 6 Sortilegus, vel alius ab Episcopo excommunicatus, an per alium ipso inconsulto possit absolvi. Et an Presbyteri possint reconciliare poenitentes. Poenitentia morientibus non est deneganda, etiam à simplici sacerdote.
 - 7 Sortilegis, & aliis morientibus non est poenitentia imponenda, sed bene innotescenda. In poenitentis imponendis multa sunt consideranda. Melius est sacerdotem poenitentiam imponentem esse nimis misericordem, quam nimis severum. Sortilegi sunt & excommunicati, qui dies, menses, & annos paganorum ritu observant.
- d Sponsis.** Sponsis Dei se Deo dedicantibus, & virginitatem voventibus, nuptias contrahere non licet. Sponsalia de præsentis, sive matrimonia per voventes solenniter contracta non tenent.
- 2 Sponsa unus, an possit à suo sponso recedere, & alii nubere. Sponsa sine consensu sponsi, & contra religiosam vestem suscipere non potest post copulam carnalem: secus ante. Sponsalia vera an fuerint inter Ioseph & Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de raptu.
- e Infidis.** Infidis seu infidelibus conjugium contrahere licet: & inter eos dicitur esse matrimonium, licet non sit ratum. Infidelis uxor virum cogens ad malum, licite dimittitur. Infidelium ut Iudæorum convivia, & etiam conjugia sunt à Christianis vitanda.
- 2 Infidelium unus si convertatur ad fidem altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem conversus, alii se copulare.
 - 3 Infidelis qui ante baptismum unam uxorem habuit, & post baptismum aliam, bigamus est censendus, nec potest esse Episcopus. c. acutius ibidem.
- f Serviat.** Servire adstrictus, ut puta servus si contrahat cum libera, quæ per errorem eum putabat liberum, non est inter eos conjugium, quia error personæ & conditionis impediunt & dirimunt: secus autem est de errore fortunæ & qualitatis.
- 2 Servum scienter acceptum in maritum non potest mulier dimittere: secus si ignoranter. Servi possunt matrimonia contrahere.
- g Infans.** Infans proprius si teneatur à patre in sacro baptismo, licet per tale factum suæ uxori compater efficiatur, non propter hoc ab ipsa uxore separabitur, nisi ad servandam continentiam possit induci.
- 2 Infantes sponsalia contrahere nequeunt, quia in illa ætate consentire non possunt.
 - 3 Infantes sive filii spirituales vel adoptivi an possint naturalibus per matrimonium conjungi.
 - 4 Infantes sive filium aliquem non debet uxor simul cum viro suo in baptismo suscipere. c. si quia esset ejus commater. Et ibi dicitur, quod non potest quis ducere in uxorem relictam compatris suæ uxoris: nec etiam duas commatres.
 - 5 Infantibus si conceditur nuptias contrahere, ipsorum & quorumcunque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debent clām fieri, sed publice, & sic non debent esse clandestina. Tandem instruuntur iudices ad cuncta rimandum.
- h Mœcha.** Mœcha sive adultera & ab aliquo per adulterium polluta an possit per eum duci in uxorem. Et ibi matrimonia secunda conceditur. c. quod si dormierit.
- 2 Mœcham sæpe mulierem efficit coactio, & inde nulla mulier est cogenda nubere, quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere. Non licet viro uxorem deserre, ut fecit Lotharius.
 - 3 Mœchiæ notam an dicantur incurrere filii & filia qui post sponsonem parentum cum aliis contrahunt, hoc est, an filii & filia post promissionem & sponsonem parentum suorum possint licite cum aliis contrahere.
- i Coit.** Coire solida (ut est meretrix) potest in uxorem duci, si de ejus correctione spes habetur. Coitus sive fornicationis causa potest uxor dimitti.
- 2 Coitus sive incontinentiæ causa ducta an sit

Materia XXXVI. Causarum.

- conjuncta appellanda. Abortum procurantes an sint homicidæ.
- 3 Coitui sive copule conjugali apta puella si habet patrem servum, & avum liberum, in matrimonio contrahendo sequatur de honestate arbitrium avi, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cum sit servus.
 - 4 Coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere: vivente enim uxore ex quacunque causa neque ex ancilla neque ex alia licet prolem procreare. Mœchia nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. c. meretrices.
 - 5 Coire coacta & per violentiam accepta an perdat pudicitiam & virginitatem. Carnis virginitas non servatur, si mens corrumpitur. Viro uxorem extra fornicationis causam derelinquere non licet.
 - 6 Coiens vir cum alia & sic adulter, uxorem adulteram dimittere non potest.
 - 7 Coitus seu fornicationis causa dimittens uxorem, ea vivente aliam ducere non potest. Coitus contra naturam & cum personis conjunctis est gravissimum peccatum.
 - 8 Coitum sive incontinentiam incurrere non debet aliquis, ut aliqua ad fidem convertatur. Et sic non licet ducere uxorem infidelem sub ea conditione, ut convertatur & fidelis efficiatur.
- Mente.** ^k ¹ Mente seu voluntate mulier cupit ut fiat mater, & habeat liberos, tamen ejus vir est frigidus & maleficiatus, an propter hoc sit ab eo separanda.
- 2 Mens & voluntas est mulieri post mortem viri cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an possit. Viro uxorem dimittere propria auctoritate & sine judicio ecclesiæ non licet, neque eam occidere. c. admonere.
 - 3 Mentis seu cordis sola contritione absque oris confessione an possint peccata deleri, & utrum possimus Deo satisfacere. Illam questionem prolixè tractat Gratianus, ejus occasione interserens tractatum de poenitentia septem distinctiones continentem.
 - 4 Mentis scrupulo cessante, an possit maritus tempore orationis & poenitentiae uxori debitum reddere. Et ibi habetur, quod tempore quadragesimali nuptias celebrare non licet.
 - 5 Mens & voluntas est viro incontinentiam voyere. Non potest hoc facere sine consensu uxoris tacito vel expresso, nisi sit sponsa nondum cognita. Mulier viro debet subesse, cum vir sit caput mulieris. c. hæc imago.
- Dubitans.** ¹ ² Dubitans uxor de morte mariti, & credens illum esse mortuum, si contrahat cum alio, an dicatur reat adulterii.
- 2 Dubitans mulier de morte mariti si cum alio contraxit, & postea maritus ejus rediit, an sit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.
- Gradibus.** ^m ¹ Gradibus consanguinitatis nobis contingentes mulieres non possumus ducere in uxores. Quare constitutum fuit ne consanguineæ ducantur.
- 2 Gradus consanguinitatis uxori contingentem non licet uxorem ducere.
 - 3 Gradus consanguinitatis & affinitatis secundum decreta usque ad septimam generationem habent prohibitionem: hoc est, quod ratione consanguinitatis & affinitatis prohibitum est matrimonium usque ad septimum gradum.
 - 4 Gradus vii. consanguinitatis quare prohibitus est secundum canones.
 - 5 Gradus consanguinitatis quomodo computandi sunt.
 - 6 Gradibus prohibitis conjuncti ad quorum accusationem vel testificationem sunt separandi. Et ibi de juramento appellationis & reconciliationis. Et de juramento eorum qui consanguinitatem probant. c. de parentela.
 - 7 Gradus prohibito conjuncti si ad invicem carnaliter commisceantur, filii ex tali incestuoso coitu procreati non sunt filii appellandi.
 - 8 Gradus consanguinitatis & affinitatis quis dicatur esse dispensabilis, id est, quo gradu possit dispensari cum consanguineis & affinis.
 - 9 Gradus prohibito conjuncti (licet forte sententia pro matrimonio fuerit lata) possunt separari. Sententia enim pro matrimonio vel contraiptum lata potest retractari veritate comperta, quia talis sententia nullo cursu temporis transit in rem judicatam. Et ibi dicitur sententiam etiam Romani Pontificis in melius posse mutari. c. sententiam.
 - 10 Gradus affinitatis (sive ipsa affinitas) in superstitibus non deletur. Item soboles exsecundis suscepta nuptiis consanguineis prioris viri copulari non debet secundum decreta. sed hoc corrigitur per c. non debet. de consang. & affin.
- Rapiente.** ⁿ ¹ Rapiente virginem per vim ab aliquo raptus committi dicitur.
- 2 Rapiens violenter puellam potest illam peracta poenitentia in uxorem ducere. Et sic rapta raptori jure canonico nubere potest. c. denique, & melius extra de rap. c. cum causa. cum similibus.

